

## דיני תקיעת שופר בראש השנה/הרב חננאל עמי ישראל זי"ג

### מצות תקיעת שופר

- א. מצוה מן התורה לשמוע קול שופר בראש השנה, ואחד מטעמי המצוה הוא כדי לכנס את העם להתעורר לתשובה.
- ב. התוקע בשופר, צריך לתקוע כשהוא עומד. ובעל-תוקע בבית הכנסת צריך לעמוד במרכז בית הכנסת, כדי שישמעו אותו כל הציבור.
- ג. טוב להניח את השופר בצד ימין של הפה, בזמן התקיעה, וכן לכוון אותו כלפי מעלה, אם התוקע יכול לתקוע בצורה זו.

### ברכת תקיעת השופר

- ד. לפני התקיעה, מברך התוקע "אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע קול שופר", ו"שהחיינו" ביום הראשון. והאשכנזים נוהגים לברך "שהחיינו" גם ביום השני.
- ה. אדם התוקע לאחרים, והוא כבר יצא ידי חובת המצוה, יברך אחד מן השומעים את הברכות, ויתקע התוקע. אולם אם אין בשומעים מי שיודע לברך, יברך התוקע, ולא יברך "שהחיינו" שאין מברכים "שהחיינו" אלא על מצוה שאדם עושה לעצמו (רמב"ם). והאשכנזים נוהגים, שהתוקע מברך תמיד את שתי הברכות.
- ו. אם בירך התוקע, ולא הצליח לתקוע, יכול אדם אחר לתקוע, ואין צורך לברך שוב.
- ז. נהגו האשכנזים להקריא לתוקע, את סדר התקיעות, ואין בדבר חשש הפסק, כיון שהוא מענין התקיעות.

### דיני השופר

- ח. מצוה לתקוע בשופר של איל. אולם אם אין שופר של איל, כל שופר העשוי מבעל חיים כשר, שבו השופר הוא לא חלק מהעצם, אלא קרן על גבי העצם – כשר. ושופר של פרה פסול.
- ט. מצוה לתקוע בשופר כפוף. אולם אם אין – גם שופר שאינו כפוף כשר.
- י. בין שופר בעל קול גבוה ובין שופר בעל קול נמוך כשרים, שכל הקולות כשרים בשופר.
- יא. שופר שיש בו נקב או סדק, אין לתקוע בו, אם יש שופר אחר. ומכל מקום, אין לנסות לסתום נקב בשופר, מפני שרובם של התיקונים, פוסלים את השופר לתקיעה.
- יב. שופר שיש בו סדק לאורכו או לרוחבו, יש בדבר פרטים רבים, ועיין בשו"ע או"ח סימן תקפו סעיפים ח-ט.
- יג. אין להוסיף על השופר שום דבר מכל חומר שהוא, (חומר השופר, זהב, ציורים) ומי שמוסיף על השופר, פוסל אותו במקרים רבים, אך לחרוט צורות בשופר כדי לקשטו – מותר.
- יד. אין לעבור על איסור מאיסורי יום טוב לצורך השופר, ואפילו באיסור דרבנן. כגון: שופר שהיה תלוי על עץ, אסור לטפס על העץ להביאו. אבל אם אין שופר אחר, מותר לבקש מגוי להביא את השופר, מפני שמותר לבקש מגוי, לעשות איסור דרבנן לצורך מצוה.
- טו. מותר לנקות את השופר בערק וכדומה ביום טוב, ואין זה נחשב תיקון.

### דיני התקיעה

- טז. אם התחיל התוקע לתקוע, ולא הצליח להמשיך, יכולים אחרים להמשיך מהנקודה בה פסק. ואין צורך לברך שוב על התקיעה, אם היו התוקעים האחרים בזמן שבירך התוקע הראשון.
- יז. טוב שמי שתוקע את התקיעות שלפני מוסף, יתקע גם במוסף, שהמתחיל במצוה אומרים לו גמור. אולם אם התוקע התעייף, יכול לתקוע אחר.
- יח. לכתחילה לא יהיה הש"ץ גם בעל-תוקע במוסף, כדי שלא יתבלבל בתפילה. אולם אם ודאי לו שלא יתבלבל בתפילתו ולא יאבד את נשימתו – מותר.
- יט. לכתחילה יש להתכוון לקיים את המצוה, בכל מצוה. ולכן יש לכוון לכתחילה לקיים את המצוה בשמיעת קול השופר. וגם התוקע יתכוון, להוציא ידי חובה, את כל השומעים בכל מקום שהם. אך בדיעבד, כל השומעים יצאו ידי חובה.
- כ. אדם שאינו תוקע לשם תקיעה, אלא לשם לימוד או משחק, אינו יוצא ידי חובה ואינו מוציא ידי חובה.



כא. אדם ששמע קול הד של שופר, לא יצא ידי חובה.  
 כב. זמן המצוה הוא ביום בלבד, ולכן יש לתקוע מהנץ החמה. אבל בדיעבד או בשעת הדחק, התוקע מעמוד השחר, יצא ידי חובה.

### המחוייבים בתקיעת שופר

כג. חרש, אפילו חרש שאינו אילם, ואפילו חרש שאינו חרש מלידה, פטור מתקיעת שופר, כיון שהמצוה היא לשמוע, ואינו יכול לשמוע.  
 כד. אילם מחוייב בתקיעת שופר.  
 כה. שוטה וקטן פטורים מתקיעת שופר, כיון שאינם מחוייבים במצוות. ואף על פי כן, מצוה להביא לבית הכנסת, ילדים שאינם מפריעים למהלך התפילה, כדי לחנכם למצוות.  
 כו. מצוה לתת לילדים, שופר לתקוע בו, כדי לחנכם במצוות.  
 כז. אשה פטורה מתקיעת שופר, משום שזוהי מצות עשה שהזמן גרמה. ואף על פי כן, טוב שכל אשה תשמע קול שופר. אך לא תביא לשם כך לבית הכנסת, ילדים המפריעים למהלך התפילה.  
 כח. נשים שאינן יכולות לבוא לבית הכנסת, יכולות לתקוע לעצמן, ואפשר לתקוע להן. והן יכולות לברך לעצמן על התקיעה, ואין זו ברכה שאינה צריכה. אך לא יברך גבר שיצא כבר ידי חובה לנשים, ואשה לא תברך בקול בנוכחות גבר שאינו בעלה, אביה או בנה.  
 כט. כל מי שאינו מחוייב במצוה, אינו יכול להוציא אדם מחוייב ידי חובה.  
 ל. יש אומרים שאין לתקוע סתם מעבר למה שתקעו בבית הכנסת, אך כדי ללמד או כדי להשמיע – ודאי מותר.

### סדר התקיעות

לא. מדין תורה, מחוייב אדם לשמוע תשעה קולות: תקיעה תרועה תקיעה (תר"ת), שלש פעמים.  
 לב. מדרבנן, חייב אדם לשמוע 30 קולות: תקיעה שברים תרועה ותקיעה (תשר"ת) 3 פעמים, תקיעה שברים ותקיעה (תש"ת) 3 פעמים, תקיעה תרועה ותקיעה (תר"ת) 3 פעמים.  
 לג. סדר זה צריך האדם לשמוע פעמיים: אחד לפני מוסף בו הציבור יושב, והשני במהלך חזרת הש"ץ בתפילת מוסף, בו האדם עומד.  
 לד. נהגו רוב ישראל להוסיף על התקיעות, כל אחד לפי מנהגו: הספרדים, עדות המזרח ורוב האשכנזים נוהגים לתקוע 30 קולות לפני מוסף, 30 קולות בתפילת הלחש, 30 קולות בחזרת הש"ץ של מוסף, 10 קולות לאחר מוסף ותרועה גדולה בסוף. חלק מן האשכנזים נוהגים לתקוע 30 קולות לפני מוסף, 30 קולות בחזרת הש"ץ של מוסף, 30 קולות לאחר מוסף ותרועה גדולה בסוף. התימנים נוהגים לתקוע 30 קולות לפני מוסף, 10 קולות בתפילת מוסף (ללא חזרה) ותרועה גדולה בסוף, וחלק מן התימנים מוסיפים 30 קולות לאחר מוסף.  
 לה. אדם יחיד המתפלל, מחוייב רק ב-30 הקולות שלפני מוסף, ואינו תוקע במהלך מוסף (אפילו אם יש לו מי שיתקע לו).  
 לו. ע"פ הדין צריך לשבת בתקיעות שלפני מוסף, חוץ מהתוקע, הש"ץ והסומך. אולם אין לעורר מחלוקת בבית הכנסת, במידה והציבור נוהג לעמוד.  
 לז. אין להפסיק או לדבר בין התקיעות שלפני מוסף לתקיעות של מוסף, אך בענין התפילה או התקיעות אין איסור. ומי שהפסיק, בדיעבד אינו צריך לחזור ולברך על התקיעות.  
 לח. אדם ששמע תקיעות שלא ברצף אחד, יצא ידי חובה.

### צורת התקיעות



לט. אורך התקיעה הוא כשלשה שברים וכאורך התרועה. אורך השבר הוא כשלשה קולות כלשהם. ואורך התרועה הוא לפחות תשעה קולות כלשהם.  
 מ. יש להאריך בתקיעה של תשר"ת מעט יותר, ולפחות כ-12 קולות כלשהם.  
 מא. אין להאריך בשבר עד כדי תקיעה.  
 מב. לענין הנשימות בתקיעות, יש בדבר פרטים רבים כפי שמובא בשו"ע או"ח סימן תקף סעיפים ד-ה, וכל זה אינו מעכב בדיעבד.